

Sygn. akt VIII U 2655/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2016 roku.

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Danuta Dadej-Więsyk

Protokolant sekr. sąd. Katarzyna Trafisz

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2016 roku w Lublinie

sprawy A. B.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...)

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania A. B.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...)

z dnia 1 września 2015 roku znak: (...)

I odwołanie oddala;

II wniosek A. B. o odstąpienie od żądanie zwrotu pobranych świadczeń rentowych za okres od 1 kwietnia 2011 roku do 30 listopada 2011 roku, od 1 kwietnia 2012 roku do 30 listopada 2012 roku w kwocie 9926,32 (dziewięć tysięcy dziewięćset dwadzieścia sześć 32/100) złotych przekazuje do rozpoznania Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) według właściwości.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 września 2015 roku Prezes Kasy Rolniczego

Ubezpieczenia Społecznego ustalił nadpłatę renty rolniczej A. B.

w okresie od 1.06.2007 r. do 30.11.2007 r., od 1.04.2008 r. do 30.11.2008 r., od 1.03.2009 r. do 30.11.2009 r., od 1.04.2011 r. do 30.11.2011 r., od 1.04.2012 r. do 30.11.2012 roku z powodu nie dopełnienia obowiązku zawiadomienia o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia.

W wymienionej decyzji organ rentowy powołując się na treść art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. 2008, Nr 50, poz. 291 ze zm.) wskazał, iż w okresach wskazanych w decyzji wnioskodawca pobrał kwotę 22 022,23 złote. Ponieważ wnioskodawca był pouczony o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, stosownie do treści art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) organ rentowy wskazał, że jest on zobowiązany do zwrotu kwoty 9 926,32 złotych za okres od dnia 1.04.2011 r. do 30.11.2011 r. oraz od 1.04.2012 r. do 30.11.2012 r. (decyzja k. 206 akt KRUS).

Odwołanie od powyższej decyzji złożył w dniu 2 października 2015 roku A. B., który domagał się jej zmiany i ustalenia, że nie jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia, ewentualnie w przypadku ustalenia, że nastąpiła nadpłata renty rolniczej, wnosił o odstąpienie od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości na podstawie art. 138 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie

(odpowiedź na odwołanie k. 10-11 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Wnioskodawca A. B., urodzony w dniu (...) pobierał rentę rolniczą od dnia 4 czerwca 2003 roku (decyzja k. akt KRUS).

Skarżącemu została przyznana renta inwalidzka rolnicza od dnia 4 czerwca 2003 r. jako renta okresowa - prawo do renty ustalono do dnia 31 lipca 2004 r. Po kolejnych badaniach lekarskich prawo do renty okresowej było sukcesywnie przedłużane, po badaniu przeprowadzonym przez Lekarza Rzecznawcę 2 grudnia 2013 r. prawo do renty ustalone zostało do dnia 31 grudnia 2015 r. (decyzja – k. 38-39, 78-79, 137-138, 160, 187 a.r.).

Na formularzach decyzji rentowych wydawanych dla wnioskodawcy przez organ rentowy zostało zawarte w ustępie 5 pouczenie, iż prawo do renty okresowej traci się po objęciu innym ubezpieczeniem społecznym. W ustępie 6 zawarto zobowiązania świadczeniobiorcy wobec organu rentowego, odnośnie zawiadamiania o okolicznościach mogących mieć wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie wysokości tego świadczenia, w tym w punkcie 2) o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej albo pozarolniczej działalności gospodarczej.

W dniu 18 listopada 2014 r. organ rentowy otrzymał zaświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w(...) stwierdzające, że A. B. podlegał ubezpieczeniu w pełnym zakresie z tytułu wykonywania umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług w okresach:

- 1) 2007-05-07 – 2007 -11-30 4) 2011 - 03-01 - 2011-11-30
- 2) 2008-03-01 - 2008 -11-30 5) 2012 - 03-01 - 2012-11-30
- 3) 2009-02-15 -2009 -11-30 6) 2013 - 05-01 - 2013-11-30

W wymienionych okresach wnioskodawca wykonywał umowy zlecenia dotyczące utrzymania stanu boiska, działalności sportowej klubu, prowadził dokumentację związaną z zawodami. Z tytułu zawartych umów otrzymywał comiesięczne wynagrodzenie i podlegał ubezpieczeniom społecznym (zeznania wnioskodawcy – k. 33, 32v).

W konsekwencji ujawnionego faktu podlegania ubezpieczeniu z tytułu zatrudnienia organ rentowy uznał, że w wymienionych okresach od 7 maja 2007r. do 30 listopada 2012 r., tj. do czasu zmiany stanu prawnego, A. B. nie był uprawniony do pobierania okresowej renty rolniczej. Decyzją z dnia 15 grudnia 2014 r. ustalono kwotę nadpłaconego świadczenia za wymienione okresy w wysokości 22 022,23 zł.

Po złożeniu odwołania przez wnioskodawcę od opisanej decyzji, organ rentowy, po rozpatrzeniu zarzutu niewłaściwej interpretacji art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wydał w dniu 1 września 2015 r. zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję, którą zobowiązał A. B. do zwrotu kwoty 9 926,32 złotych za okres od 1 kwietnia 2011 r. do 30.11.2011 r. oraz od 1 kwietnia 2012 r. do 30.11.2012 r., uchylając jednocześnie decyzję z dnia 15 grudnia 2014 r. Za pozostałe okresy wskazane w decyzji kwota pobranych świadczeń rentowych została odpisana.

Postępowanie w sprawie VI U 220/15 dotyczące odwołania A. B. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 15 grudnia 2014 r. zostało postanowieniem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 27 listopada 2015 r. umorzone (akta VII U 220/15 tut. Sądu).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o przytoczone dowody z dokumentów zawarte w aktach sądowych i aktach organu rentowego,

które obdarzono wiarą w całości. Zostały one sporządzone w przepisanej formie,

w oparciu o obowiązujące w dacie ich wydania przepisy prawne oraz wydane przez kompetentne osoby w ramach przysługujących im uprawnień. Sąd obdarzył również wiarą zeznania wnioskodawcy w zakresie poczynionych ustaleń, wobec ich zgodności z pozostałym materiałem dowodowym.

Odwołanie A. B. nie jest zasadne nie zasługuje na uwzględnienie.

Istota sporu sprowadzała się w rozpoznawanej sprawie do ustalenia, czy zachodziły podstawy do zażądania zwrotu renty za okres od 1 kwietnia 2011 roku do 30 listopada 2011 r. oraz od 1 kwietnia 2012 r. do 30 listopada 2012 r.

Stosownie do treści art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. 2008, Nr 50, poz. 291 ze zm.) zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz ustalania odsetek za opóźnienia w wypłacie świadczeń określają przepisy emerytalne oraz przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa.

Cytowany przepis zawiera odesłanie do art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. 2009, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Ustęp 2 art. 138 definiuje pojęcie nienależnie pobranego świadczenia stanowiąc, że za takie świadczenia uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania,
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia

w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W niniejszej sprawie z pewnością nie można przypisać ubezpieczonemu świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego, a zatem odpada sytuacja określona w pkt 2.

W świetle art. 22 ust. 1 i art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r., poz. 704 t.j.) w związku z art. 58 ust. 1 i art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) odwołanie wnioskodawcy nie jest uzasadnione. Stosownie do wskazanych przepisów rentę rolniczą z tytułu niezdolności o pracy przyznaje się jako rentę stałą, jeżeli całkowita niezdolność ubezpieczonego o pracy w gospodarstwie rolnym jest trwała i nie orzeczono celowości przekwalifikowania zawodowego. W pozostałych przypadkach renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy przysługuje jako renta okresowa przez okres wskazany w decyzji Prezesa Kasy lub do czasu objęcia rencisty innym ubezpieczeniem społecznym (przepis w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2012 r.).

Poza sporem pozostaje fakt, iż A. B. pobierał rentę w okresach, w których mu one nie przysługiwały. Okoliczność ta nie jest jednak wystarczająca do uznania, że skarżąca ma obowiązek zwrotu tego świadczenia. Przepis art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach mówi, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Istotne znaczenie ma w tej sytuacji prawidłowe pouczenie uprawnionej o warunkach pobierania świadczenia, konieczności zawiadomienia organu o spełnieniu tych warunków i o ich ustaniu, a także o skutkach niezawiadomienia o określonych okolicznościach, a więc przyczynach ustania prawa do świadczenia lub zawieszenie

wypłaty świadczenia. Brak takiego pouczenia powoduje brak obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Bowiern w konstrukcji obowiązku z art. 138 ust. 1 w związku z ust. 2 pkt 1 ustawy z 1998 roku o emeryturach i rentach pouczenie o braku prawa do pobierania świadczenia występuje jako warunek konieczny zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2010 roku, II UK 79/10, Lex nr 661514).

Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował się znaczeniem pouczenia dla obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz definiował, jakie pouczenie należy uznać za prawidłowe, wyczerpujące, mające znaczenie przy ustalaniu obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. W rozpoznawanej sprawie argumenty podniesione przez pozwanego organ rentowy dotyczące okoliczności prawidłowego pouczenia ubezpieczonego należy uznać za zasadne.

Na formularzach decyzji rentowych wydawanych dla zainteresowanego przez Kasę zostało zawarte w ustępie 5 pouczenie, iż prawo do renty okresowej traci się po objęciu innym ubezpieczeniem społecznym. W ustępie 6 zawarto zobowiązania świadczeniobiorcy wobec organu rentowego, odnośnie zawiadamiania o okolicznościach mogących mieć wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie wysokości tego świadczenia, w tym w punkcie 2) o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej albo pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wnioskodawca nie zawiadomił organu rentowego o okolicznościach objęcia innymi ubezpieczeniami.

Swoje zaniechanie tłumaczył brakiem okularów, nie czytaniem pouczeń. Powyższe okoliczności nie mogą skutkować uchyleniem się od skutków prawidłowych pouczeń dokonanych przez organ rentowy.

Tym samym Sąd uznał, iż zaskarżona decyzja jest prawidłowa i odwołanie od niej na mocy powołanych przepisów oraz w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił.

W odwołaniu oraz na rozprawie wnioskodawca złożył również wniosek o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Zakres i przedmiot postępowania w niniejszej sprawie określony był treścią decyzji z 2 września 2015 r. Decyzja ta w swej treści, z przyczyn oczywistych, nie mogła obejmować rozstrzygnięcia dotyczącego wniosku skarżącego o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Zauważyć przy tym należy, że zgodnie z ugruntowanym już obecnie stanowiskiem judykatury i doktryny rozpatrywanie wniosków o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia może nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się decyzji ustalającej obowiązek zwrotu (por. Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z FUS pod redakcją K. A. - art. 138, (por. wyrok SN z dnia 18 stycznia 2010 r., II UK 168/2009, Lex Polonica nr 3026755).

Zgłoszone przez ubezpieczonego żądanie jest żądaniem nowym i nie było dotychczas rozpoznane przez organ rentowy. Tym samym Sąd zgodnie z

treścią art. 477¹⁰ § 2 kpc wniosek A. B. o odstąpienie od żądania zwrotu pobranych świadczeń rentowych od 1 kwietnia 2011 r. do 30 listopada 2011 r. oraz od 1 kwietnia 2012 r. do 30 listopada 2012 r. w kwocie 9 926,32 zł przekazał do rozpoznania Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego według właściwości.